AALBORG DOMKIRKE - BUDOLFI KIRKE er opkaldt efter den engelske helgen St. Botholphus, hvis helgendag er den 17. juni. Allerede fra omkring år 1000 har der været en trækirke på stedet og siden en romansk kirke fra 11-1200, hvis fundament delvis ses i domkirkens krypt.

Budolfi Kirke er opbygget med et midterskib, to sideskibe, våbenhus og tårnrum i slutningen af 1300-tallet i gotisk stil i gule munkesten. Den nævnes i Danske Atlas med årstallet 1399. I 1899-1900 blev sakristiet mod nord – Gammel Torv - tilføjet ved en stor renovering af kgl. bygningsinspektør Hack Kampmann, og i 1942-1943 tilføjede kgl. bygningsinspektør Einar Packness 14 meter til koret samt kapelbygningen mod syd – Algade.

SPIRET er opført i 1779 for de testamentariske gaver, som søskendeparret Jacob og Elisabeth Himmerig gav i henholdsvis 1773 og 1774. Spiret har siden da stået som Aalborg bys vartegn.

Budolfi Kirke har 4 identiske urskiver placeret mod hver sit verdenshjørne.
De er udført i1817 af den aalborgensiske blikkenslagermester Frederich Vilhelm Meyer for den nette sum af 4000 rdr. Han var fra Hamburg og fik borgerskab i Aalborg 1. august 1803.

Bemærk hanerne, som er placeret i hver sit hjørne. Dette er ikke en tilfældighed, for hanen står blandt andet som symbol på, at den varsler den nye dags begyndelse, og dermed lyset, der jager nattens onde magter bort. – "Da hanen galede…" så disciplenes førstemand Peter sin fornægtelse i øjnene, men det blev samtidig begyndelsen for ham til nyt liv. "Hanegal og morgensang, synes mig af den udsprang, vågnende jeg ser de døde i en påskemorgenrøde", digter Grundtvig.

Den forgyldte vejrhane i tårnets spir minder os således også om, at kirken altid er fornægteres kirke, der hver dag må leve af at få opstandelsesord forkyndt.

Kirkens mål: Længde 56 meter, bredde 22 meter ekskl. sidebygninger, højde i midterskibet 11,5 meter og i sideskibene 6,5 meter. Tårnet 28 meter, spiret 35,5 meter i alt 63,5 meter.

KALKMALERIER
Den daglige adgang til kirken sker via våbenhuset.
I våbenhuset findes kalkmalerier, som tilskrives "Sæby-mesteren" Christopher, der virkede i Nordjylland fra 1500 til 1525.

I hvælvingskapperne ses de fire evangelisters symboler – Markus-løven, Lukas-oksen, Johannes-ørnen og Mattæus-englen. Desuden ses blandt andet Abrahams ofring af sin søn Isak, Den Hellige Families flugt til Egypten og en armbrøstskydende kentaur hvis tvedelt hale symboliserer falskhed og ondskab.
Bemærk i øvrigt vrængemasken til venstre for vindfanget og den lille person til højre for dette, som resignerende, med lukkede øjne, bærer hvælvingsribben.

Copyright * 2020 * Budolfi Kirke, Aalborg Domkirke - aalborgdomkirke.dk

ALTERTAVLEN er tidlig barok og er skænket kirken i 1689. Det er et fornemt stykke træskærerarbejde, som er belagt med bladguld. Tavlen er udført af billedskærer Lauritdz Jensen fra Essenbæk Kloster.

Altertavlens midterparti fremstiller påskens budskab. Nederst nadverens indstiftelse skærtorsdag, hvor Judas, som den eneste, ikke er forgyldt, og som derved med pengeposen i hånd, udstilles som forræderen.

Over skærtorsdagsbilledet findes et langfredagsbillede, hvor det fremadhældende sølvkrucifiks fremhæves af den mørke baggrund. Herover ses Jesu gravlæggelse og øverst den opstandne, sejrende Kristus med en fane og højre hånd løftet til velsignelse.

De kraftige, snoede søjler indrammer til højre Johannes Døberen og til venstre Moses.

Yderst på altertavlen ses de fire evangelister med deres kendetegn. To imponerende "englelysestager" fra 1686 står på alterbordet. De er udført af messing og vejer hver omkring 70 kg.

PRÆDIKESTOLEN er skænket til Budolfi Kirke 1692 af den første apoteker i Jens Bangs Stenhus, Johannes Friedenreich, som kom fra Holsten og hans hustru Magdalene Calow, datter af borgmester og apoteker Daniel Calow.
Den er ligesom alteret skåret af Lauridtz Jensen fra Essenbæk Kloster ved Randers.
Johannes Friedenreich nåede ikke at se sin gave færdig. Han døde i 1690.
På prædikestolens nederste del står: "Hr. Johannes Friedenreich og hans kierist Magdalene Calow givet her til 100 Rdl."

Det første af de 10 billedfelter på prædikestolen viser scenen fra Gethsemane Have med Jesus i bøn mens apostlene sover, flankeret til venstre af Thomas med spydet som kendetegn og til højre Jacob den Yngre med sit kendetegn, køllen.

Det andet billedfelt på prædikestolen gengiver det øjeblik, hvor Judas Iskariot forråder Jesus med et kys, tegnet til de romerske soldater, der så kunne arrestere Jesus. At det er mørkt kan ses af, at nogle af soldaterne bærer fakler og lyskurve. Forrest ses Peter i kamp med Malkus, der som bekendt mistede sit ene øre. Til venstre apostlen Jacob den Yngre med sit kendetegn, køllen, og til højre apostlen Jacob den Ældre med sit kendetegn, staven.

Dørpartiet til prædikestolen er helt i barokkens stil med de snoede søjler, pyramiderne og de guldvingede engle. Øverst Jesu himmelfart, som overværes af de 12 apostle og Jesu moder Maria. De pietistiske malerier på selve døren er fra midten af 1700-tallet, hvor Brorson i Ribe sad som biskop fra 1738 til 1778 og blev kaldt "pietismens bedste mand". Øverst står: "Jerm. 32. V. 29. Er mit ord icke som en hammer, der kan synder slaa en Klippe etc.". Nederst står: "2. Cor. 2. V. 15 Thi vi ere Christi luct for Gud etc.".

På lydhimlen ses 7 engle med Kristi marterredskaber, og allerøverst ses den sejrende Kristus, som træder synd og død under fode, symboliseret ved en slange og en benrad med en le.

Prædikestolen bæres af Moses med lovens tavler.
Til venstre de tre første bud, der omhandler menneskers forhold til Gud. Til højre de 7 bud, der vedrører de medmenneskelige forhold. Moses peger på det 5. bud, der siger "Du må ikke slå ihjel".
Prædikestolen er prydet med 10 billedfelter som - flankeret af de 12 apostle - fortæller Jesu lidelseshistorie fra Gethsemane Have til opstandelsen. Det Ny Testamente – Jesu liv - bæres af det Gamle Testamente, symboliseret ved Moses. Eller skal det forstås: "Kristus er enden på loven" (Rom.10,4) – kontinuitet og brud!

Copyright * 2020 * Budolfi Kirke, Aalborg Domkirke - aalborgdomkirke.dk

STOLESTADERNE er fra år 1900. Topstykkerne på de fem forreste på hver side af midtergangen har Chr. VI's spejlmonogram. Disse har tidligere siddet på de stolestader, som var forbeholdt borgmestre og råd.

Årstallene 1739 og 1900 henviser til år, hvor kirken gennemgik store restaureringer. De øvrige topstykker med blomsterornamenter er fra år 1900.

KIRKEINSPEKTIONENS PULPITUR
Er placeret i midterskibets nordre side nærmest koret og kaldes i daglig tale for kirkeinspektionens pulpitur, idet det var her stiftsprovsten, kirkeværgen og repræsentanter fra byrådet havde sæde.

De havde - indtil kgl. bygningsinspektør Hack Kampmann i 1899-1900 foretog en gennemgribende renovering af Budolfi Kirke - siddet i den vestligste bue mod nord nærmest orgelpulpituret og tilhørte gennem mere end 155 år apotekerne i Jens Bangs Stenhus.

Fronten prydes fra midten og mod hver side af henholdsvis motiver fra det Gamle Testamente –Adam og Eva - og det Ny Testamente Jesu lidelseshistorie. Øverst ses "Guds øje".

KONGEPULPITURET
Er placeret i midterskibets søndre side nærmest koret og kaldes kongepulpituret, idet det på topstykket bærer Chr. 7. og Caroline Mathildes kronede initialer. De har dog aldrig benyttet pulpituret. Endvidere ses på topstykker "Opsat 1766". Pulpituret har oprindeligt siddet i nr. 2 bue fra vest i den nordlige side af midterskibet, og blev ved kgl. bygningsinspektør Hack Kampmanns gennemgribende renovering i 1899-1900 flyttet hertil.

På fronten ses såvel det danske som det engelske rigsvåben, idet Caroline Mathilde var engelsk prinsesse. Endvidere ses Caroline Mathilde i 4 allegoriske billeder fra venstre mod højre: kærligheden, håbet, retfærdigheden og troen.

Copyright * 2020 * Budolfi Kirke, Aalborg Domkirke - aalborgdomkirke.dk

ORGLET
Over kirkens hovedindgang ses orglets storslåede rokokofacade fra 1749 med Frederik d. V's og hans engelske dronning Louises rigsvåben. Orglet er senest blevet gennemgribende renoveret og udvidet af orgelbyggerfirmaet Th. Frobenius & Sønner i 2007-2008. Instrumentet har i dag 43 stemmer med et elektronisk kombinationssystem, der giver mulighed for lagring af 8.000 klangkombinationer. Orglets syv ældste stemmer er fra 1848, mens ni stemmer er helt nye.

Instrumentet er i dag kendetegnet ved en fyldig, levende, farverig og sangbar klang, og det gør fremragende fyldest ved såvel gudstjenester som kirkens talrige koncerter. Ved højmesser, ordinationer og andre større gudstjenester medvirker domkirkens kantori.

RELIEFFER FRA MIDDELALDER
ALTERTAVLEN - fra ca. 1450 er en testamentarisk gave fra kgl. solodanserinde Ulla Poulsen Skou, der døde 18. april 2001, 96 år gammel. I hendes testamente står anført: "Budolfi Kirke skal arve den sønderjyske altertavle med træskårne farvelagte relieffer på forgyldt baggrund". Budolfi Kirke modtog gaven i 2001, og den blev ophængt i den nordøstligste niche i nordre sideskib i 2002. Ulla Poulsen Skou blev i 1924 gift med kgl. skuespiller og instruktør Johannes Poulsen, og de har formentlig købt altertavlen i midten af 1920-erne i den tro, at det var en sønderjysk altertavle. Museumsinspektør Sissel Plathe, fra Nationalmuseet har påvist, at de to fløje – der i spring fortæller Jesu lidelseshistorie – er sammensat af dele fra andre altertavler, som stammer fra Holckenhavn – tidligere kendt som Ellenborg – som tilhørte Chr. IV´s svigermor Ellen Marsvin.

ARENT SNEDKERS EPITAFIUM

På den vestligste søjle mod nord lige under orgelpulpituret sidder Arent Snedkers epitafium over sin afdøde hustru Karine Hansdatter.

En meget enkel og smuk renæssancetale som han skar i 1583. Indskriften lyder øverst: GVD VER MIG SINDER NADIG, derefter på buen over den korsfæstede Jesus: ESA. 40 HERRENS ORD BLIFVER EVINDELIG og nederst på fodstykket: AO 83 DEN 24 SEPTEMB DØDE A ARENT SNEDIKERS HVSTRV SALIG KARINE HANSDATTER GVD GIVE HINDER THEN EVIG GLEDE.

Under fodstykket ses deres initialer AvD = Arent van Daruidt og KHD = Karine Hansdatter. Arent Snedker var hollænder og blev borger i Aalborg 1576.

Copyright * 2020 * Budolfi Kirke, Aalborg Domkirke - aalborgdomkirke.dk

JACOBS HIMMERIGS MINDETAVLE er udført i sort og hvidt marmor med partiel forgyldning i nyklassicistisk stil og er placeret på den midterste sydvestligste pille. På trekanten er anbragt 2 sørgende putti, den ene med en slange, som er symbolet på klogskab, og den anden med en ring, som er symbolet på evighed.
Urnen på toppen og kraniet med de korslagte knogler nederst, er memento mori, som er latin og betyder: Husk, du skal dø!

Jacob Himmering var en af Aalborg bys velgørere og skænkede ved sin død i 1773 store midler til forskellige formål, som det er angiver på mindetavlen. Blandt andet 10.000 rdr. til Budolfi Kirke. Hvoraf 7 års rente sammen med hans søster Elisabeth Himmerigs testamenterede 4.000 rdr. til Budolfi Kirke betalte opførelsen af spiret i 1779.

DØBEFONTEN er skænket til Budolfi Kirke i 1728 af Maren Grotum, enke efter stiftsamtmand Gotfred von Pentz.
Den er udført i sortflammet og hvidt marmor. På dens tresidede fod ses relieffer af Jesu dåb, Jesus i samtale med Nikodemus og Jesus der velsigner de små børn.

Kummen er formet som en muslingeskal, hvortil der hører et prægtigt sølvfad af samme form udført af Aalborg sølvsmeden Jens Kjeldsen Sommerfeldt. Det vejer 2,266 kg.
I sølvfadet ses Maren Grotum og Gotfred von Pentz` våbenmærker, hendes: vindrueklaser, hans: en stående løve.

Dåbskanden: Skænket Budolfi Kirke i 1986 af Inga Nielsen (1908-1994) og udført af Dahlerup Danmark Sterling 1986, 1996 tilføjet ”blå” bølger af samme.

Omfattende og detaljeret beskrivelse af Aalborg Domkirke og Klosterkirken foreligger på Aalborg Stifts hjemmeside.

Det er Niels Clemmensen, der har lavet både tekst og billeder. Beskrivelsen består af næsten 450 billeder.

Teksten bygger i vid udstrækning på Jørgen Orlien og Viggo Petersens bog »Domkirken i Aalborg Budolfi kirke — fra begyndelsen til i dag«, som Budolfi sogns menighedsråd udgav i 2010.

Bogen og beskrivelsen på sitet kan supplere hinanden. Bogen kan købes hos kirketjenerne i Budolfi Kirke og på kordegnekontoret for 100 kr.

Budolfi Kirke
aalborgdomkirke.dk

Copyright * 2020 * Budolfi Kirke, Aalborg Domkirke - aalborgdomkirke.dk